

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

LA VOIX DE MONTENEGRO

Службени орган Краљевине Црне Горе

Journal Officiel du Royaume de Montenegro

CRNE GORE DURDE
Neuilly-sur-Seine le 3 avril 1919.

Неји код Париза, 21. март 1919.

СЛУЖБЕНИ ДИО

М И

НИКОЛА I.

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ

КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Предеједника нашег Министарског Савета, нашег Министра Спољних Послова, Заступника нашег Министра Унутрашњих Послова, а на основу чл. 119. Устава,

постављамо за члана Државног Савета, Евгенија Поповића, министра предеједника на расположењу, бившег Кр. Генералног Консула у Риму.

Предеједник нашег Министарског Савета, наш Министар Спољних Послова, Заступник нашег Министра Унутрашњих Послова, нека изврши овај указ.

Неји код Париза,
7. (20.) марта 1919.

НИКОЛА с. р.

Предеједник Министарског Савета,
Министар Спољних Послова,
Заступник Министра Унутрашњих Послова
Ј. С. Пламенац с. р.

М И

НИКОЛА I.

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ

КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Предеједника нашег Министарског Савета, нашег Министра Спољних Послова, Заступника нашег Министра Унутрашњих Послова, ријешили смо и рјешавамо

да се Нико Хајдуковић, бивши министар, ослободи државне службе, на основу чл. 110. Устава, у вези са чл. 68. Закона о чиновницима грађанског реда.

Предеједник нашег Министарског Савета, наш Министар Спољних Послова, Заступник нашег Министра Унутрашњих Послова, нека изврши овај указ.

Неји код Париза,
7. (20.) марта 1919.

НИКОЛА с. р.

Предеједник Министарског Савета,
Министар Спољних Послова,
Заступник Министра Унутрашњих Послова
Ј. С. Пламенац с. р.

М И

НИКОЛА I.

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ

КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог нашег Министра Војног, ријешили смо и рјешавамо да се официрима: бригадиру Луки Гојићу, командирима Ристу Лумовићу и Вуку Вукотићу, поручнику Радосаву Вукановићу, и потпоручнику народне војске Милану Роговићу, уваже оставке које су поднели на државну службу.

Наш Министар Војни нека изврши овај указ.

Неји код Париза,
14. (27.) марта 1919.

НИКОЛА с. р.

Министар Војни
Бригадир М. Вучинић с. р.

М И

НИКОЛА I.

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ

КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог нашег Министра Финансија и Грађевина, ријешили смо и рјешавамо да се вичкиберу Титу Смодла-

ки, в. д. начелника Одјељења за грађевине и саобраћај, уважи оставка на државну службу, од дана када је исту поднио.

Наш Министар Финансија и Грађевина нека изврши овај указ.

Неји код Париза,
1. (14.) фебруара 1919.

НИКОЛА с. р.

Министар Финансија и Грађевина
М. Вујовић с. р.

РАСПИС

Кр. Министарски Савет одобрио је, да се нашим ђацима, који су уписани и редовно похађају школу, повећа стипендија (помоћ) и то:

студентима виших школа за 60 франака на мјесец, а ђацима средњих школа за 50 франака;

да се изда, на име помоћи за књиге: студентима медицине и технике по 200 франака, студентима осталих факултета по 120 франака, ђацима средњих школа по 60 франака.

Документе о упису и о редовном похађању школе ваља поднјети Кр. Консулатима, у мјестима гдје их има, иначе непосредно Кр. Министарству Превјете. Ђаци који су већ предали документе, треба да елошиште и своју адресу.

Неји код Париза, 12. (25.) марта 1919.

Заступник Министра Просвјете
и Спољних Послова,
Министар Правде
д-р Перо Ђ. Шоћ с. р.

ОБЈАВА

Позивају се сви заинтересовани, да што сворије поднесу своја тражења у име накнаде за све оно што су оштећени од непријатеља за вријеме рата.

На Канцеларији Кр. Министарства Војног
Број 245
Неји код Париза, 18. марта 1919.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ

— Њ. В. Краљ Норвешки Хакоб примно је у Христианији у парочиту аудијенцију Кр. Генералног Консула, господина Хуга Мовингела.

Неји, 7. (20.) марта

Кр. Влада унетила је члановима Конференције Мира у Паризу ову протестну ноту:

Конференција Мира у Паризу образложила је недавно парочиту комисију која има установити ко је одговоран за рат, и констатовати све злочине почињене у току рата и ратног стања. Та комисија је утврдила да је немачка војска, док је држала заносједнуте крајеве, почињала тридесет врата разноврсних злочинастава.

Потписани је, у име Владе Кр. Црне Горе, принуђен најжалост, да и он мора поднјети једну сличну листу! Та листа је списак оних злочина, које је према нама почињала не само војска Централних снага, већ и војска једног од наших Савезника — војска Краљевине Србије.

Од тих тридесет врата злочина војска Кр. Србије учинила је у Црној Гори четрнаест врата, и то:

1. — Војска Кр. Србије учинила је злочин квалификован тачком првом: вршила је вољом над цивилим становништвом.

2. — Војска Кр. Србије учинила је злочин квалификован тачком трећом: мучила је цивилно грађанство у Црној Гори.

3. — Војска Кр. Србије учинила је злочин квалификован тачком четвртном: пуштала је да гладује цивилно грађанство у Црној Гори.

4. — Војска Кр. Србије учинила је злочин квалификован тачком петом: вршила је отимачину у Црној Гори.

5. — Војска Кр. Србије учинила је злочин квалификован тачком осмом: интернирала је цивилна лица под дивљачким околностима.

6. — Војска Кр. Србије учинила је злочин квалификован тачком десетом: узурпирала је црногорске цивилне власти за вријеме своје окупације

7. — Војска Кр. Србије учинила је злочин квалификован тачком једанаестом: у окупираним областима Црне Горе приселила је вршила рекрутацију.

8. — Војска Кр. Србије учинила је злочин квалификован тачком дванаестом: вршила је плачку по Црној Гори.

9. — Војска Кр. Србије учинила је злочин квалификован тачком тринаестом: вршила је конфискацију непокретних имања у Црној Гори.

10. — Војска Кр. Србије учинила је злочин квалификован тачком четрнаестом: незаконито је вршила реквизицију по Црној Гори.

11. — Војска Кр. Србије учинила је злочин квалификован тачком петнаестом: побила је вриједност црногорском државном новцу (смањивши му вриједност за седамдесет и пет посто од законите му вриједности.)

12. — Војска Кр. Србије учинила је злочин квалификован тачком седамнаестом: пустошила је и рушила имовину, без ограничења.

13. — Војска Кр. Србије учинила је злочин квалификован тачком деветнаестом: рушила је историске споменике.

14. — Војска Кр. Србије учинила је злочин квалификован тачком двадесет и деветом: злоупотребила је бијели барјак (за вријеме устанка.)

Поред ових конкретно набројаних злочина, извршених највећим вандализмом, иста војска је извршила и највећи међународни јавни злочин, и то на очиглед свију наших Савезника, а наиме, она је извршила инвазију у Црну Гору, у Савезничку државу, у циљу инсталације својих власти и проглашења за суверена Црне Горе свога врховног команданта Краља П. Карађорђевића. То је она и извршила с највећим насиљем и тиранијом.

Нити пред свјетским моралом, нити са становишта савезничких обавеза, могу се Вел. Силе извинити за четрнаест злочина извршених од стране бијесне српјанске солдатеке, јер све то је војска Кр. Србије извршила, као дио војске, која је стојала под врховном командом Савезничке војске, односно под командом генерала Франше д'Еспере. Тим мање се Велике Силе могу пред историјом оправдати за

све ове злочине што је званична Србија Великим Силама чак штавише и комуницирала проглашење свога суверенитета над Црном Гором, као савезничком државом. Велике Силе могу правди удовољити једино тако, ако званично Србију за све ове злочине позову на одговорност.

У име истих оних принципа правде и хуманитета, на основу којих Савезне Силе хоће да казне злочинце, оличене у нашим заједничким непријатељима, ми на основу истих тих принципа захтијевамо да се казни неморал и злочин званичне Србије, учињен према савезничкој Црној Гори.

Предеједник Министарског Савета
Министар Спољних Послова
Заступник Министра Унутрашњих Послова
Ј. С. Пламенац

„НАРОДНА ВОЉА“

У Паризу је недавно почео излазити аповимни листић „Народна Воља“. На њему се нико не потписује, те публика пита: ко у њему пише, ко га уређује и ко га издаје, и ко све то «финансира»? Али, иако издавачи крију имена и своје потписе (ваља од стида...) ипак се опазило да чланци потијечу од фамозног Јанка Спасојевића Анджелатског, познатог плаћеника диспозиционог фонда србијанске Владе. Један је чланак он штавише и потписао својим пуним именом и титулом; међутим, потписе уопште и не треба, јер се чланци и сами одају стилном, духовитом и «родољублем» Јанковићем).

Принуђени смо, прије свега, бити на чисто с питањем: којег је народа воља ова «Народна Воља». Судећи по Јанку Спасојевићу, тај би лист, строго узевши, имао представљати вољу од пет народа, односно држава, јер овај анцелатски центман посједује, (у колико је то до сад утврђено) пасоше од пет јевропских држава: црногорски, србијански, бугарски, руски и турски; сваки од тих држава подједнако подлаже и потражује своје право на драгоцјено Јанково држављанство и национално подријебло. Благо томе о чије се поријекло пет држава отимају, — имао се рашта и бавити политиком!

Нити та безимена «Јанкова Воља», нити воља осталих издајника и туђинских плаћеника, могу представљати вољу црногорског народа, а још мање смију они пред свијетом дизати свој глас и говорити у име његово. Народ је црногорски, у низу својих славних историјских подвига, још док ова остала српска и југословенска племена мртвим споменицима снаваху, извојити и одржао своју националну и политичку вољу, оличену у својој слободној држави. Народна и државна воља била је у Црној Гори увијек једна и исто. У доба теократије, скуп племенских представника доносио је одлуке а митрополити су их извршивали, доцније, пак, под влажењима, рјешена је доносио Државни Савет у коме су засијдали најразвијатији политички представници племена. А од 1905. воља црногорског народа се је манифестовала путем уставних прописа, основаних на најдемократскијем изборном праву. Док код нас сваки, ко је направио своју 21. годину, има право да узме учешћа у изборима, без обзира на то колико даније плаћа; докле, у Србији, бирач мора своје изборно право да купије са 15 динара дације, иначе не може узети учешћа у изборима. Наш изборни закон руководи се начелом: когод има дужност да своју крв даје за своју отаџбину, тај има и право да, без икаквих ограда, утиче својим гласом на судбину домовине. Оно што друге демо-

кратије, па и србијанска, имају тек да извојују, Црногорац је то од вајкада већ имао. — имао све до војничке инвазије аустроугарске, и лупачке ербијанске. Од тога дана он је дошао ропства. Воља народа црногорског је спутана, да би могли у име његово, туторски говорити са Пашинићевим синцима Јанко Анцелатски, Андрија Јагошевић и остала тебабија.... Међутим, Црна Гора је опет на балну вече проговорила. Годорук и гладан, црногорски сељак се је дигао на силедије и издајнике свога имена, своје чести и своје славе домовине, под вођством Јована С. Платеница, данашњег шефа владе, а под девизом: васпоставља Црногорске Државе и самоопредјељење народа, путем његових уставно-правних прописа. Тим устанком је, пред цијелим културним свијетом, срушен подгорички лажни-парламент. Мах воље црногорског народа неће моћи угушити никоја сила. И чујте и знадите сви ви, неке јахуке народа свога: тешко сваком ко тој вољи на пут стане!

Народ црногорски има у себи толико чести и поноса, да никада неће допустити да му дојучерашњи робови, а најмање Шумадинци, прописују политичку вољу, и да му «даривају слободу» они који су, као дојучерашње турке коморачије, долазили да војују противу гора поврх којих се впо свети барјакерске слободе!

Питамо Андрију и Јанка и цијелу плаћеничку банду им, докле ће, са својим старијим и млађим госама, рушити опште народне интересе! Мало вам је зар, што сте годинама стојали у служби Беча, Биограда и Младотурака и тајем убијали сваки политички помет народни!

Нијесте ли зар ви били они исти народи који сте на руку Биограда примали бомбе да рушите мир и спокојство у Црној Гори, а све под протекцијом Беча и Младотурака, јер вам је Беч омогућавао преносење бомба преко Земуна, Славонције, Босне и Херцеговине, само ради тога да се сије неслога и раздор између двије заједу братске државе, а Младотурци протезирали су преносење бомба преко Новопазарског Санџака ради тога, да би убили активност црногорске политике према Турској. Ово је све бивало у оним истим часовима, кад се званична Србија грљаше по Скопљу, Солуну и Цариграду са Младотурцима, савезницима Беча и Берлина.

Није вама до народне воље, до народне слободе, ни до народног уједињења, већ је вама до тога да вам уједињење донесе веће плате. Издавачи «Народне Воље» (тачније речено: издајници народне воље!) не говорите ви у име народа, већ само у име вас неколицине чиновника и њихових плата.

ДОПИСИ

«Гласу Црногорца.»

На данашњој редовној сједници Црногорског Црвеног Крста и независног друштва «Књаз Данило» и позориног друштва «Св. Илија», одјел 37. руског опшества узиме поминичи».

ријешили смо да вам ухитимо ове неколике ријечи с којима желимо изнијети наше жеље на јавност пред сву браћу Црногорце.

Велик бол обузима нашу душу кад видимо да данас, кад сваки народ на земљиној кугли хита да се покаже достојан двадесетог вијека, да се слободно групише, уједини, да тако постане силан на задовољство свих припадајућих чланова, а ми, цно српски народ, — као да надамо у тринаести вијек! То нас боли више по Косово, јер Косово се осветило, а ово се осветити не може.

Једино, што нас тјешти, јесте то, што кривица није до нас ни до наше владе, ни нашег Владара. Ми смо незнатни а да бисмо могли изнестити све заслуге дома Петровића која је преко 200 година с крстом, мачем, књигом, и политиком радила несамо за Црну Гору него и за цијело Српство. Њихова дјела остаће уписана на дичним странама у историји Српства.

Видимо, с болом у души, да смо ми по броју најмањи међу зараћеним странама али, на жалост, имамо највише непријатеља: 1.) от ога кога смо пушком гађали, 2.) званичну Србију, која иде за тим да нас политички подчини, и 3.) црногорске промалце које продају црногорску тековину од пет ето година.

Благодарећи нашим вођама ми смо дошли до увјерена да ће наша отаџбина и опет дочекаати свој триумф. У то име ми поздрављамо своју владу и свога узвишеног сједога Владара, са жељом да и даље настави свој рад.

Ако би се природа огријешила о нашу петвјековну тековину и уништила ју, ми бисмо бити приморани потражити насеобину у иностранству, у туђини, јер, како год не желимо никоме силом наметати своју вољу, тако је нећемо ни од кога ни примати у својој властитој кући. Али на крају крајева, надамо се да ће наша мати Русја уништити краја својој преопни и да ће као заштитница свих Словена рећи своју одсућну ријеч.

Желимо да нам глас изиђе у јавност, као мишљење једног нећет брoja Црногорца у иностранству.

Чехослм. Минисота, U. S. A.
17. фебруара 1919.

Црногорско друштво Црвеног Крста
(у име 90 чланова)

Црногорско друштво «Св. Илија»
(у име 80 чланова)

Црногорско друштво «Књаз Данило»
(у име 50 чланова)

ИЗ СТРАНЕ ШТАМПЕ

Читамо у листу L'Epargne:

Свакако би требало унети мало више логике у захтјеве који се постављају на конференцији. — Србија се показује као да је незадовољна. «Не разумијем,» рече као је г. Веселић једном новинару, «што ће рећи Америка кад онази да се погама гави онај принцип ради којег је она дошла да се бори!» — Ми разумијемо што ће рећи, ми се надамо да ће захтијевати да они, који се позивају на принцип националитета, сами не гаве погом тај исти принцип. Зар г. Веселић смје говорити у име тога принципа кад је тај принцип онако грубо погажен познатим поступком Србије према Црној Гори, непом анекесијом, забачењем краља Николе и организовањем терора у Црној Гори! — и кад Србија насилнички поступи према Хрватима и Словенцима као према побјеђенима народима. — зар се то не зове газити онај узвишени принцип народног самоопредјељења!

Из листа Courier de Metz:

Када је, јула 1914., Србија нападнута од Аустрије, цно Балкан је задрхтао гњевом противу мрских Хабсбурга. Само се један народ нашао који је евоично на оружје у одбрану Србије: то бјеше Црна Гора. Цетинје је телеграфирало Београду: «Ваша судба и наша је.»

Мада слабо хранени и слабо одјевени јуначки гористаци су бранили стону по стону своје земље. Захваљујући таквом држању, србијанска војска могла се је повући у добром реду. Побједа Савезника утиснула је правду свима потиштеним народима. Само је према Црној Гори поступљено као према сирочету. Одузета јој је неча независност сузалим гласањем једне незаконите скупштине која је одржана под заштитом страних бајонета.

На праведне захтјеве Црногораца који ишту своју слободу, њихови противници одговарају: «Ваше разовање противу Аустрије било је само једна комедија.» — Зар се конференција мира која данас драи судбину свијета у својим рукама, не боји да ће оних 11.000 Црногораца који падоше у одбрану Србије и Црне Горе, дићи свој глас из гробова и довикнути јединога дана: «Камо правда Црној Гори!»

Швајцарски лист Democrate од 25. марта доноси, под натписом «Борба Црногораца,» овај допис:

Према најновијим вијестима, у Црној Гори су на дневном реду побуне против србијанске окупације. У Никшићу и на Цетинју становништво се буну против војника Краља Петра У селу Мирцу, где је борба била веома оштра, има мртвих и ранених на обје стране — Лист L'Libre Parole од 10. фебруара, доноси је допис из Бара, где се описују борбе Црногораца који су противили анекесији њихове земље Србији. Могло би се набројати безброј листова који ишту у корист независности Црне Горе. Већ су три мјесеца отакао су србијанске трупе заузеле земљу, коју сматрају као освојену. Пита се, што чини та војска у Црној Гори? Она помаже ону странку која хоће да Србија анектира Црну Гору. Велик дио становништва хоће да уђе у Југославију али као савезник, са потпуном својом аутономијом. Црна Гора није противна ступити у Југославију, у којој Југославија буде федеративна, али се најенергичније брани од простог присеједињења Великој Србији. — Ниједна земља није у стању разумјети велику љубав Црногораца за слободу, као Швајцарска. Ми најбоље знамо све благодати које доноси федерација и не можемо протумачити зашто Србијанци тако се оглушују томе принципу који би

од Југославије створио уређену државу у којој би сви чланова живјели у слози и задовољству.

СЛУЖБЕНИ ОГЛАС

Управа Црногорског Црвеног Крста у Неји код Париза јавља заинтересованима:

1.) Комитет Црногорског Црвеног Крста у Женеви престао је вршити свој рад.

2. Сви који су имали какве год везе са петом Немичетом, имају се одад обраћати за објашњења на адресу ове управе: Croix Rouge Monténégrine; 9, Rue Ancelle, Neuilly sur-Seine.

3.) Комитет је за вријеме свог рада, примио следеће добровољне прилоге: од Г. Г. Трапка Миловића, P. O. Box 331 Hudson Ohio U. S. A. швајцарских франака 25.75, од Илије Ђ. Воратовића P. O. Box 80 — Orient, U. S. A. швајцарских франака 25.00, на чему Управа, од стране Комитета, као и од своје стране, приложницима изриче најтоплију благодарност.

Број 1385
10. (23) јануар 1919.

ВИЈЕСТИ И НОВОСТИ

За Црвени Крст. Црногорски Црвени Крст у Бјуг Монтан коме је председник Стеван Перовић, а чланови Одбора Саво Коичић, Шширо Кривокапић, Перо Данчевић и Стево Борозан, унутро је Управи Црногорског Црвеног Крста у Пеји своту од четири стотине долара, намијењену црногорској сиротини. Управа Црногорског Црвеног Крста у Пеји, у име наше сирочади на дому, најтоплије захваљује браћи у Америци, племенитим дародавцима чија имена саопштавамо:

Иво Бошковић, Иво Бошковић, Милета Бошковић, Шширо Бошковић, Радван Бошковић, Петар Башићевић, Јошко Бокан, Крето Драшковић, Перо Данчевић, Саво Данчевић, Марко Ђуров Данчевић, Томо Данчевић, Иво Данчевић, Милан Драшковић, Вуко Драшковић, Саво Ераковић, Блажо Филиповић, Томо Филиповић, Јован Филиповић, Јоко Филиповић, Видак Глушац, Иво Глушац, Пеко Глушан, Раде Ивановић, Стојан Јанковић, Митар Јовићевић, Јован Ковачевић, Марко Ђајковић, Никола Кривокапић, Јефто Кривокапић, Шширо Кривокапић, Симо Килибарда, Блажо Килибарда, Шширо Капа, Саво Коичић, Илија Коичић, Марко Коичић, Митар Коичић, Петар Коичић, Ристо Ковачевић, Илија Лаличић, Митар Лагатор, Лазар Микуновић, Ђура Маркишић, Петко Мрђановић, Ристо Никановић, Стеван Перовић, Митар Перовић, Јован Перовић, Петар Перовић, Перо Шабац, Мило Шоф, Илија Страшца, Стево Сташчић, Марко Сташчић, Зеко Савићевић, Стеван Сташковић, Ђуро Сјекоћа, Коста Вучковић, Мило Вучковић, Петар Коксановић, Вуко Вукићевић, Маро Вукићевић, Спасоје Цвердановић, Крето Зубер, Перо Зубер, Иван Зечевић, Јоко Богдановић, Раде Бошковић, Перина Вуковић, Лука Вучковић, Раде, Перинић, Ђуро Маркишић, Божо Марковић, Васо Никановић, Мило Данчевић, Мирко Глушац, Драго Радоичић, Мишо Вучковић, Марко Вуксановић, Радом Бошковић, Драго Каланегра, Митро Болевић, Радван Шарановић, Перо Сјенчевић, Иво Капа, Спасоје Вуксановић, Гарап Вукотић, Гојко Вучковић, Стево Вучковић, Мијат Милошевић, Блажо Гојшић, Јован Капа, Токо Перовић, Блажо Шоф, Ђуро Вукићевић, Андрија Николић, Павле Војковић, Вељко Кривокапић, Лука Кривокапић, Алекса Николић, Муса Николић, Бошко Мишиковић, Гајо Алексећ, Андрија Шоф, Марко Шоф, Ђуро Кошиновић, Крето Лагатор, Јован Лекић, Саво Петрановић, Крето Кривокапић, Мирко Ераковић, Милош Вукићевић, Радле Вукићевић, Јоле Беатовић, Стево Боро-

зан, Алекса Мирковић, Јован Ковачевић, Ристо Ковачевић, Илија Ковачевић, Зеко Ковачевић, Нико Пековић, Илија Рувајић, Нико Шоф, Тетко Самарић, Ристо Зечевић, Милан Тавић, Анета Вучковић, Даринка Вучковић, Милица Меденица, Стано Перовић, Милосава Денда, Стане Баши, Јоке Перовић, Милица Вуксановић, Драге Перинић, Планета Глушац, Данина Глушац.

Управа црногорског црвеног крста у Неји код Париза примила је добро вољног прилога за црногорску сирочад од Г. Јона Бурашковића P. O. Box 1064 Cairo (Egypte) франака 213.75, на чему му Управа у име своје као и у име црногорске сирочади овим путем изриче најтоплију захвалност.

Обнова трговачких односа. Епископско министарство трговине издало је овлаштење да се слободно могу обновити сви трговачки односи са Хрватском, Словеначком, Босном и Херцеговином, као и са Црном Гором и Арбанијом. Само за ону робу која подлежи нарочитим рестрикцијама, потребна је нарочита дозвола.

Академско друштво «Његош» у Риму. Црногорски студенти у Риму основали су крајем мјесеца јануара Црногорско Академско Удружење «Његош,» с циљем, да у овим судбоносним данима послуже праведној ствари наше Отаџбине. Главне тачке друштвеног правилника ову су:

Чл. 3. Циљ удружења је узajамна пажња мисли као и морално помагање чланова; упознавање странаца свијета са Црном Гором и одбрана народних интереса. — Чл. 4. Приходи друштвени су: редовна чланарина, приходи од јавних предавања публикација, и добротинства. — Чл. 5. Чланови могу бити сви академски грађани, Црногорци. — Чл. 6. Нови чланови могу бити примљени на препоруку једнога од чланова, а уз пристанак три четвртине свијех чланова. — Чл. 7. Редовни чланови могу бити студенти Црногорци у Риму, који плаћају мјесечну чланарину од 5 франака; тако исто и студенти у другим европским државама, који плаћају исту чланарину. Почасни чланови могу бити они који стекну заслуге за ово Удружење; бирају се већином од двијетрећине гласова. Добротворци могу бити они који приложе најмање 1000 франака. — Чл. 8. Друштвену управу чине: председник, секретар и благајник. — Чл. 16. Друштво се укида ако то закључе три четвртине редовних чланова, у ком случају друштвена имовина иде у корист сиромашних студената Црногорских.

Председник друштва: Божо Кривокапић, кандидат права; секретар, Вељко Петровић Његош, кандидат права; благајник, Симо П. Иваншевић, кандидат филозофије.

Поздрављајући свјесну омладину црногорску у Риму, желимо њихову удружењу најбољи успјех.

Ћ Јављају нам из Рима да је 5. фебруара преминуо Милош Обрадовић, родом из села Тепаца капетаније Шаранско-Језерске, области Никшићске. Сахрањен је уз учешће свих наших официра и војника који се налазе у Риму; погребу је присуствовао председник Владе г. Ј. Платенац и остало наше чиновништво. Сахрањен је о државном трошку у гробљу код цркве мјеста Кава, 44 километра дадеко од Рима. Лака му земља.

ПРИВАТНИ ОГЛАСИ

Молим свакога ко би ишта знао за брата ун Илију Н. Беатовића који је са прином србијанском трупом пошао са Коринте за Солун, да ми о њему напише. — Ђуро Н. Беатовић, 70 me Nationale, St Fons (Rhone)

Штампарска грешка провукла се у прошломе, 65., броју «Гласа Црногорца» која веома квари смисао У Службеном Дијелу листа, у саопштењу да је црногорско издешаство примљено на Конференцији Мира, стоји, да је то било 5. фебруара; међутим то је било 5. марта. Молимо да се та грешка исправи.

ЦРНА ГОРА ПРЕД КОНФЕРЕНЦИЈОМ МИРА

Меморандум који је 5. марта по и. делегација Краљевине Црне Горе поднијела
Врховном Савјету Великих Сила на Конференцији Мира у Паризу.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA

CRNE GORE ĐURĐE

CRNOJEVIĆ

Пријевод са француског оригинала.

I. ДАНАШЊЕ СТАЊЕ ЦРНЕ ГОРЕ

1. Свечана обећања Савезника Црној Гори.

Председник Сједињених Држава, господин Вилсон, најавио је, у свом прогласу од 8. јануара 1917., да рестаурација Црне Горе је сте један од услова за мир, исто онако као што је то и рестаурација Белгије или Србије. Исто то потврдио је и својим телеграмом који је Краљу Николи упутио 4. јула 1918. Владе осталих Савезничких Држава дале су сличне изјаве.

Сходно томе, чим је закључено примирје, рестаурисана је и Белгија и Србија; остало је још само да Црна Гора буде рестаурисана. Влада Краљевине Црне Горе предузимала је кораке у том смислу. Њ. В. Краљ исто је то учинио 2. новембра 1918. у свом писму које је упутио Њ. Е. господину Нишону, француском министру Спољних Послова, а који му је па то писмо одговорио:

Ваше Величанство ми је писмом од 2. новембра извољело изложити разлоге због којих желите одмах отићи у Црну Гору.

Ваше Величанство је напоменуло да Вам је Посланик Француске Републике, акредитован код Вас, протумачио обећања Француске Владе, с којима се слажу и Владе осталих Савезничких држава: да би, у данашњим приликама, незгодно било предузимати тај пут.

Услед тога саопштена, Ваше Величанство се сагласило с тим да би заиста боље било од тога путовања одустати, као и с тим, да, што се тиче мира у Вашој земљи, не може бити боље гаранције ко што су наредбе, издали Врховном Команданту Источних Армија.

Захваљујући Вашем Величанству што ми је извољело саопштити ту своју одлуку, која доказује ову мудру смотреност коју сте толико пута показали.

Можете бити ујерени, Сире, да војска под командом генерала Франше д'Еспере-а неће ништа пропустити да урину само да се у Вашој земљи што боље одржи ред, као и то, да ће та војска са респектом поштовати уставне власти и слободу народа црногорског.

Молим Ваше Величанство да изволите приликом ујерење о мом дубоком поштовању.

Париз, 4. новембра 1918.

НИШОН с. р.

Француски посланик, акредитован код Његова Величанства, г. Деларош-Верне, такођер је најавио, у разговору који се помиње у горњем писму, да ће све наредбе, које се издају у Црној Гори, бити издаване у име Његова Величанства Краља Црне Горе.

Од своје стране, Председник Републике, Његова Екселенција Господин Ремон Поанкаре, рекао је у свом писму упућеном Њ. В. Краљу:

Париз 24. новембра 1918.

Веома драги и велики пријатељу,

Врло сам дирнут тимем што сте се обрадили мени.

Француска није заборавила храброст којом се је Црна Гора, на позив В. Величанства, дала у борбу своје независности; она зна, што је препренио народ Црне Горе, и узима се, колико јој је год могуће, да му помогне.

В. Величанство може бити ујерено да влада Републике, чију потпору, с правом, призивате у помоћ малим државама, неће од своје стране ништа учинити што би вршило притисак на вољу црногорског народа и спречавао његове законите аспирације.

Што се тиче француских трупа, којима је наредбено да привремено заповједу земљу Ваше, краљевине, оне ће респектосати утврђене уставне, оне ће одржавати ред, и биће на руци сталовитишту, у циљу успостављања нормалног живота који је био дубоко потресен тешким искушењем а пријеме непријатељске окупације.

Изгледа да је много боље да В. Величанство сачека, прије но се врије у своју Краљев-

вину, да се оно све најпорије постигне и уреди те да прилике у Црној Гори крену својим уобичајеним током.

Присуство Савезничких трупа и потпора коју ће оне указати народу, свакако ће допринијети да ускорје час који В. Величанство тако жељно очекује. Чим дође пријеме томе, Влада Републике биће срећна, Сире, да вам олакша повратак.

Срећан сам, веома драги и велики пријатељу, што се могу назвати вашим искреним пријатељем.

Р. ПОАНКАРЕ с. р.

Међутим, догађаји који се одиграше послје ових писма, никако не одговарају ономе што је у писмима обећано.

Црну Гору нијесу заповјеле трупе француске, као што се помиње у писму Њ. Екселенције Господина Поанкаре, него трупе србијанске и чете плаћанаца и комитација. Те чете су фактички срушиле суверенитет земље и њене законске установе, увеле су администрацију србијанску, и нашу земљу, која је за шест вјекова била независна, присилно су преобразиле у неколико србијанских округа, фактички, и ако ни по називу праву. Умјесто да су наредбе издаване у име Његова Величанства Краља Црне Горе, као што се у горњем писму обећава, Краљева добра су заплацијена, а официри и чиновници су приморани да се закуну на вјерност Његову Величанству Петру, Краљу Србије.

Умјесто обећаног поштовања црногорске слободе, најугледнији црногорски грађани, ако су се само усудили протестовати против овога насилја, кивени су без милости, бачени по тавница, па и убијани; њихове су куће плаћане и рушене, а жене им и децка дјеча мучени и бијени.

Мада је Црногорска Влада више пута дала глас против тога, стање је остало исто.

У једном службеном србијанском саопштењу од 14. фебруара о. г., упућеном штампани југословенској, ријеч је о међународној комисији која је под вођством генерала Франше д'Еспере-а, упућена у Црну Гору да на лицу мјеста испита догађаје које су у посљедње вријеме одиграше. У том саопштењу се вели да је комисија походила у тамници у Подгорици оне који су позатварани приликом «свучене побуне о бадњем дану 1918.» и којима ће се ускоро судити. То саопштење се завршава ријечима:

Захтијена се да оптужени који се налазе у рукама Италијана у Медони, и у Италији, као и они који се налазе у домаћој Савезника у Ботору, буду предани француском генералу Венеду, команданту Савезничких трупа у Црној Гори, и да предлим одговарају за то штећу свјетли телеграфске жице и што су плаћали војне транспорте. Број ухапшених је око стотину.

Кр. Влада је досад више пута имала част извјестити владе Великих Сила о неприродном стању које је створено у Црној Гори. Својим потама Кр. Влада је узела себи слободу подјелити владе Великих Сила на то, да оне, у исто вријеме док сматрају Њ. Величанство Краља Црне Горе и његову Владу као законите представнике Црне Горе, оне признају, макар и прећутно, и оне који су у Црној Гори помоћу Савезника т. ј. србијанске војске, узурпирани власт краљевску, власт владе и власт Народне Скупштине.

Службено србијанско саопштење, које смо горе навели, то фактично доказује. Међународну комисију у Црној Гори дочекали су узурпатори законите власти. Командант Источне Армије, генерал Франше д'Еспере, походио је са осталим члановима комисије тавницу у којој се налазе они који се усудиле дати глас у одбрану суверенитета своје земље. У своме својству, као врховни командант Источне Армије, генерал Франше д'Еспере могао је, а и требао је, пустити у слободу те заробљенике; међутим, ако је судити по реченом саопштењу, изгледа да су и он и остали чланови комисије својим држањем признали узурпаторе законите власти у Црној Гори као једине законите власти.

Изјаве представника Великих Сила, у погледу рестаурисана Црне Горе, исто као и писма Њ. Екселенције господина Предједника Републике и Њ. Екселенције г. Министра Нишона, имају за Велике Силе обавезу силу међународног карактера. Не поштовати те обавезе, значило би одобравати ону ирвску теорију «парчета панши» због које је велики дио Савезника огласио рат Немачкој.

Кр. Влада је вада вјеровала да ће Велике Силе ушинути своја задана обећања према Црној Гори. Најближа будућност откриће

узроке због којих је испуњење тог обећања толико закаснило, и што је био прави циљ оних који су то испуњење одлагали. Данас је већ неоспорна чињеница да су ту по српједи најјесна потајна равена која би званична Србија хтјела да изведе, било силом било интригама.

Прије свега, има једна ствар преко које се не може брзо пријети, а то је, држање званичне Србије, т. ј. династије и владе.

Црна Гора је потекла у рат да прискочи Србији у помоћ; једино је Црна Гора била она која је 1915. спасла србијанску војску и жртвовала је у то све, па и саму себе. Али све то бјеше узалуд, јер званична Србија, завојена неким оријенталним менталитетом, оклеветала је Црну Гору и ишла је противу ње интриге код Великих Сила, најпорије током 1914. и 1915., затим у нагнавству. Због тих интрига, Црна Гора је 1914. и 1915. била лишена потпоре Савезничке. За све вријеме, званична је Србија сматрала Црну Гору као супарника у законитом наслеђу бивших турских, а тако и бивших аустроугарских земаља. Због тога, она није пресала ни од каквих средстава за уништење Црне Горе; због тога је она починила и ова најновија насилја на Црној Гори, због којих је у земљи настала ова страховита анархија.

Исто онако, као што је 1914. и 1915. званичној Србији пошло за руком да злоупотреби наклоност које су Велике Силе указивале Црној Гори, и да обмане високе Владе тих сила; исто тако је успјела и данас да код тих Сила изазове пометњу у погледу данашњег унутрашњег стања у Црној Гори, мада је то стање чисто и јасно. То доказује и одлука Врховног Савјета Савезника, у погледу представника Црне Горе на Конференцији Мира.

Кр. Влада није у стању ни на који други начин протумачити данашње држање Великих Сила према Црној Гори; држање, које је у очигледној противности са свечаним обећањима тих Сила. Немогуће јој је протумачити друкчије тај факт да Велике Силе три, и да, доцекле, и одобравају, ма и прећутно, насилје које Србија врши према Црној Гори, јединој од свих европских држава која је могла остати неутрална, али која се је драговољно ставила на страну Савезника без да је за то поставила икакав услов и без да је претходно захтијевала икакаву гаранцију за себе.

2. Ситуација у Црној Гори је јасна. Није било никакве револуције, већ је Србија покушала да једним завојевачким актом уништи суверенитет Црне Горе.

Због свих горњих разлога, Кр. Влада сматра за своју дужност, како према својој земљи тако и према Савезницима, да занесе и протумачи каквог су карактера ти догађаји који су се одиграли у Црној Гори, и који, по мишљењу владе Великих Сила, треба да буду расвијетљени.

Пошто, послје закљученог примирја, трупе аустројерске напустише нашу земљу, уђоше у њу србијанске трупе, без да се ико противио њихову уласку. Уз њих су ишле bande агента и агитатора. Ти агенти су просули у народ на хиљаде брошура и памфлета којима је била циљ да изазову мржњу противу Краља Црне Горе. Трупе србијанске и комитације вршиле су морални и физички притисак на народ, а у корист Србије и србијанске династије.

Послије свога тригодишњег заточења, народ црногорски налазио се у великој биједи; стање пак чиновничтва и чиновничких породица бијаше још мучније. За три пуне године оне не добијаху ни једне паре из државне касе. Интриге и клевете србијанске код Савезничких влада имаде су, на жалост, успјеха, и, услед тога, Црногорска Влада бјеше лишена средстава којима би олакшала биједу народа који бјеше остао у земљи. Белгији и Србији, међутим, била је та потпора омогућена.

Званична Србија је нарочито ишла за тим да интригама и клеветама онемогући да се пошље помоћ.

Искоришћавајући, на тај начин, крајњу биједу Црногорца у Црној Гори, којима Кр. Влада није била у стању да пружи потпору, званична Србија је преко свога Првеног Грета вршила корупцију међу Црногорцима док бијаху заточени у концентracионим логорима аустроугарским. Помоћ је давана само онима који пристадоше да буду њени агенти. За пробовање своих агената, она се суздржала шта више и аустројерским чиновницима. У овим кон-

центрационим логорима, у којима Србијанци и Црногорци биху заточени заједно, србијански Црвени Крст и њихови агенти подржавали су аустриску администрацију и стражаре, да би тијем тероризирали Црногорце; али Црногорци, крај све своје биједи, не дадоше се тијем задобити и преварити.

Србијанске трупе и агенти послужили су се истим нечовјечним средствима пропаганде и при свом уласку у Црну Гору. Неколико од тих агената бјеху дошли и из Француске: Црногорска Влада бјеше предвидјела што званична Србија намјерава учинити Црној Гори, те бјеше умолила Француску Владу да не потврђује пасоше црногорским поданицима без претходне пријаве Црногорској Влади. Француска Влада се повољно одазивала тој жељи Црногорске Владе. Али ипак сви они агенти нађоше пута и начина да слободно изиђу из Француске. Свакако су србијанске власти и посланство и овом приликом умјели изиграти обећање Француске Владе. У исто пак вријеме, док је тим агентима србијанским успјело да се из Француске упуте у Црну Гору, долзе је црногорским чиновницима, који бјеху избјегли у Француску и који се жељаху вратити у своју земљу, одбијена потврда пасоша. У рукама тих агената налазила се, и налази се, она помоћ коју су Савезници племешито били називјенили народу црногорском. Србијански агенти чинили су праву уцјену с том потпором, дијелећи ју само онима који писмено даваху изјаве да одобравају србијанска насиља. Тако исто, ти србијански агенти исплаћиваху плату за три протекле године само онијем чиновницима који изјавише да пристају уз Србију. Најбољи доказ овога насиља јесте то, што су многи од оних официра, који бише приморани да се зајакну на вјерност краљу Србије, изјавили својим друговима који не хођаху погизати заклетву: «Опростите, браћо, присиљен сам да то учиним, да бих тијем спасао жену и дјецу од глади.»

Пошто је тај корумптивни и силенијски систем успио да завезде један дио становништва, србијанске власти кренуше да изведу главну тачку одређења им програма: «Влада је наредба за «изборе» у т. зв. «Велику Народну Скупштину», којој је имала бити циљ «да рјешити судбину Црне Горе», као што каже односни декрет. Тај декрет о изборима потписале су три личности које не представљају никакву власт у Црној Гори; двојица нијесу ни поданици црногорски: г. Светозар Томић, инспектор у министарству Просвете у Србији, а у посљедње вријеме шеф за пропаганду противу Црне Горе у србијанском министарству Спољних Послова и г. Петар Косовић, гимназијски професор у Србији.

Је ли потребно и помињати, да избори уопште нијесу ни обављани, и да су «посланици» просто именовани од србијанских власти! Без икаквих других доказа, доста је навести то, да нико од угледних политичких личности у Црној Гори није учествовао у «Великој Народној Скупштини.» Па и таква «Велика Народна Скупштина», скупљена на тај и такав начин, није другаче но под силом и под притиском примила одлуку да се династија збаци и да се Црна Гора присаједини Србији те да посад има сачињавати само једну област Србије. Црно «сази» ове Скупштине није трајао дуже од пола дана. Локал, у којем је засиједала, био је онкољен коматаијама који, с бомбама у рукама, захтијеваху да се изгласа та одлука која је донесена из Србије, готова, наштампана.

Затим је постављен «директориум» од пет чланова, са задатком да «ликвидира све ствари црногорске.» Лица која сачињаваху тај директориум никада нијесу играла никакву улогу у политичком животу Црне Горе. Тројица од њих бјеху 1908. осуђени на робију зато што су из Биограда доносили бомбе на Цетиње и зато што су судјеловали у завјери коју властодржици србијански бјеху организовали да убију Краља Николу и да изазову револуцију у земљи. — Четврти члан директориума је готово неписмен, а пети је студент биоградског универзитета, без икаквих испита. Сва петорица су, разумије се, плаћени агенти србијанске владе.

Пошто је на такав начин, «саслушана воља народа,» србијанска влада опозва свога министра акредитованог код Краља, изјављујући да је мисија тога министра завршена, јер «уједињење Црне Горе са Србијом јесте свршен чин». У исти мах, регент Србије примио је Круну црногорску из руку неколицине агената, плаћеника његове владе, којом је приликом рекао да он то чини «дубоко тронут.» Ми добро разумијемо ту тронутост Његова Височанства приликом регента; он је био свјестан тога, да овјем актом покушава не само отети круну с главе свог дједа, него лиши читав један народ свих оних права која су стечена на бојним пољима и која су му санкционисана међународним уговорима; није му било непознато да су такви поступци вршени само у

Средњем Вијеку; најпослије сјетко се је и тога да су Краљ Црне Горе и Црногорци били први који се 1914. бјеху дигли у одбрану Србије и да су једино Црногорци 1915. спасли србијанску војску.

Када је од званичне Србије, т. ј. од принца регента и његове владе, извршен тај акт насиља, они онда широм цијела свијета објавише то — као одлуку црногорског народа! У званичним потама, упућеним савезничким и неутралним владама, они тражаху иштавине и признање свом неједлу. У почетку се трудиле да у својим комуникацијама тај атак представе, не као одвратно злочинство, већ као закониту одлуку црногорске уставне власти, а послједне, покушаше да то представе као револуцију.

На реду је сад да испитамо карактер тих догађаја који се у потонје вријеме одиграше у Црној Гори.

Велике промјене које се тичу суверенитета и владавине у једној држави, могу се извршити само на ова три начина: или законским путем, или превратом (револуцијом), или услед рата. Промјене, које се десиле у Црној Гори, морале су се дакле одиграти на један од та три начина.

Јесу ли се одиграле законским путем?

Према Уставу црногорском, једино Народној Скупштини припада право да одлучује питања о којима је рјешавала «Велика Народна Скупштина,» т. ј. питања која се тичу промјене династије и сједињења Црне Горе са којом другом земљом. Народна Скупштина бира се општим гласањем и сазива се, исто као у свакој парламентарној земљи, указом владаревим.

Скупштина, која је узела да рјешава о судбини земље, није била таква. Србијанска Влада је добро знала да законито сазвана Скупштина не би закључила оно што она жељаше, и због тога је прибјегла том другом средству: створила је «Велику Народну Скупштину.» Међутим, ни по Уставу, ни по осталим земаљским законима, таква уставна уопште и не постоји, а још мање може она бити сазвана да одлучује о судбини државе. — По србијанском Уставу, у Србији постоји: Народна Скупштина и Велика Народна Скупштина. Она прва има само законодавну власт, а ова друга уставотворну. Напротив, у Црној Гори, самој Народној Скупштини припадају оба та права.

Србијанска Влада, у жељи да саврије праву вољу црногорског народа, хтјела је избјећи да води преговоре о уједињењу са једина два мјеродавна фактора: са Краљем и са Народној Скупштином, и због тога је хтјела да власт Народне Скупштине пренесе на тобожињу «Велику Народну Скупштину.» Установљавајући у Црној Гори «Велику Народну Скупштину» као уставотворну власт, србијанска Влада је проширила над Црном Гором уједињену мах и суверенитет Србије и њен Устав. Она је, дакле, то учинила прије но је црногорски народ, ма и на онако фалсификован начин, могао то својом слободном вољом одобрити.

На тај начин, дакле, још прије но је «Велика Народна Скупштина» уопште и била сазвана, Србија већ бјеше, мада само привремено, уништила суверенитет државни, тијем што је, као опнуомобеник Савезника, погизала Устав црногорски и замијенила га србијанским Уставом. Без те претходне злоупотребе од стране званичне Србије, не би «Велика Народна Скупштина» могла бити ни сазвана ни би могла доијети онаква рјешена.

Према томе, у Црној Гори, као у држави, није никаква промјена извршена законским путем.

На реду је давидимо, је ли каква промјена извршена неком унутрашњом револуцијом? Није! У Црној Гори нити је било какве револуције, нити државног удара од које год политичке партије. Да нека група или партија може дићи револуцију, неопходно јој је потребно да располаже материјалном силом да би своје мишљење могла наметнути пријатељима постојећег законитог стања. У Црној Гори пак није било такве силе због трогодишњег заточења и због тога што су Аустројанци бјеху сировели потпуно разоружање.

Правило је, у историји свих савеза, да један савезник, не само да поштује суверенитет другог савезника, него да му га, но потреби, и брани свом својом снагом. — Тако и она француска војска, која бјеше послата у Италију, и италијанска која бјеше послата у Француску, имале су да врше оне исте дужности као и војска дотичне земље. Војска француска имала је у Италији исту дужност као и војска италијанска, т. ј. да брани сигурност Италије, и епола и ванутра. Тако исто и италијанска војска, одаслата у Француску, Срби-

јанске, пак, трупе заузеле су Црну Гору, у тај вријеме мислила је оренотим од Савезника. Те су трупе, тијем том, морале не само поштовати суверенитет земље и њен законски поредак, него се је у њејма имале и бранити, како од страног тако и од домаћег непријатеља. Да је то било тако, не би се никад ни од чије стране могао извршити државни удар, јер би то Савезницине трупе у земљи биле спријечиле.

Од онога часа кад су србијанске трупе, под командом шефа Источне Армије, ступиле у Црну Гору као Савезничка војска, од тог часа је свијем Савезницима пало у дужност да бране суверенитет земље и њен законски поредак. Сви они који би хтјели рушити тај суверенитет и тај поредак, већ сами тим актом дошли би у сукоб са свима Савезницима. Они би морали бити довољно јаки да би могли спријечити Савезнике, браниоце суверенитета и законског реда, да пристају на нову државу, створену државним ударом или револуцијом.

Пазиви, да у Црној Гори нити би могло бити каквог државног удара, нити револуције која би оборила присталице законитог стања, што не би прије тога били побијеђени сви Савезници и њихове војске у Црној Гори.

Ситуација је данас у Црној Гори један парадокс. Присталице новог стања ствари, дакле непријатељи суверенитета земље и законског реда, не само што нијесу у сукобу са Савезницима, са браниоцима нашег суверенитета и законског реда, него су своју снагу и моћ иштавине црили од Савезника т. ј. од Србијанаца.

Јасна је дакле ствар, да промјене, које су настале у Црној Гори, нијесу произишле из неке револуције. А већ напријед смо видјели, да промјене нијесу настале ни законским путем.

Пита се сад, да ли се одиста и стварно извршила каква год промјена у животу Црне Горе? Према ономе, што је досад изложено, дало би се закључити да никаква измјена није извршена. У ствари, пак, има измјене. Законити представници земље насилно су спријечени да врше власт. У том погледу, Црна Гора се још увијек налази у истом онам стању у коме се је налазила за вријеме аустриске окупације. Има само једна разлика, а та је у овом: Аустројанци су, као што то налажу принципи међународног права, сматрали Црну Гору, исто као и све друге затрошене земље, дакле и Србију, као државе које још и даље постоје. Они пак који је данас држе запосједнуту не мисле тако.

Црногорски народ није, дакле, извршио никакву промјену у земљи, нити законским путем нити превратом (револуцијом), него су је извеле Савезничке, тачно речено србијанске трупе, и то, насилјем.

Помећули смо већ да се дужност једне савезничке војске која ступа у савезну земљу састоји у томе, да брани суверенитет те земље и законски поредак у њој. У нашем случају, србијанској војсци је било дужност оно исто што и војсци црногорској. Међутим права једне савезничке војске нијесу иста као и права црногорске војске. Савезничка војска ни у ком случају нема то право да може назвати преврат (револуцију) противу постојећег стања у земљи. Међутим то право потпуно припада војсци црногорској.

Кад савезничка војска дигне буну противу постојећег законског стања, та се војска не може назвати «револуционом» војском. Њено право име јест: непријатељска војска. Насилје, које данас тишти Црну Гору, ни у чему се не разликује од насиља које је по земљи вршила аустриска окупациона војска. Има само једна разлика, а та је: непријатељ не би никад извршио коначну анексију, прије он што би се закључио мир. — као што је то учинио један од Савезника.

Логичан је дакле, закључак да суверенитет Црне Горе нити је уништен законским путем, т. ј. вољом народном, нити револуцијом, него насилјем једнога од њених Савезника, и то, ратом — који, ипак не постоји формално, постоји фактички.

Да анексија Црне Горе није извршена вољом народа црногорског — нити законским путем, нити револуцијом — већ посредством завјере, коју је званична Србија унапријед удесила, то доказује чувена Крфска декларација од 20. јула 1917. У том часу је предсједник србијанске владе, г. Пашић, уз својеручан потпис, у 9. чланку те декларације, прокламовао присаједињење (анексију) Црне Горе Србији. Он је то учинио без да је предходно о том питао одобрење и добио овлашћење од црногорског народа т. ј. законитих му представника.

Наставиће се у идућем броју.